

Yale Global Tic Severity Scale

svensk översättning

YGTSS

Yale Global Tic Severity Scale

svensk översättning

Klinisk skattningsskala för allvarlighet hos tics

YGTSS är utformad som en klinisk skattningsskala för att bedöma den allmänna allvarligheten hos ticssymtom över flera dimensioner (antal, frekvens, intensitet, komplexitet och hinder). Användandet av YGTSS kräver att bedömaren har klinisk erfarenhet av patienter med Tourettes syndrom/ tics och skalan skall inte användas i diagnostiskt syfte. Den slutgiltiga bedömningen är baserad på all tillgänglig information och återspeglar klinikerns allmänna intryck för vart och ett av de variabler som bedöms.

Intervju

Intervjustilen är halv-strukturerad. Intervjuaren ska först fylla i *Kartläggning av tics* (en lista över motoriska och vokala tics som förekommit under den senaste veckan, såsom patienten eller föräldern rapporterar och som observeras under bedömningen). Därefter är det lämpligast att fortsätta med frågor som baseras på varje typ av tics. Då används innehållet i förankringspunkterna som ledtrådar.

Självskattning

Efter intervjun kan de tics som konstaterats förekomma markeras på självrapporteringsformuläret. Patienter och anhöriga kan sedan föra registreringar över ticsförekomst genom att själva skatta förekomst av tics på en skala från 0 - 3. Skattningarna genomföres förslagsvis före, under och efter behandlingsinsatser.

Referens

Leckman, J. F. *et al.* (1989). *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 28, 566-573. Översättning till svenska efter godkännande av konstruktören (1997): Kenneth Nilsson, Inst f neurovetenskap (barn och ungdomspsykiatri), Uppsala universitet, 750 17 UPPSALA.
Kenneth.Nilsson@psyk.uas.lul.se

Kartläggning av tics

Namn _____

Dagens datum _____

Bedömare _____

Checklista för motoriska tic-symtom (ange motoriska tics som förekommit under den senaste veckan)

Enkla motoriska tics (snabba, plötsliga, "meningslösa"):

- Ögonblinkning
- Ögonrörelser
- Näsrörelser
- Munrörelser
- Ansiktsgrimaser
- Huvudryckningar/-rörelser
- Axelryckningar
- Handrörelser
- Spänna magen
- Ben, fot eller tårörelser
- Annat (beskriv)
- Annat (beskriv)

Komplexa motoriska tics (långsammare, "avsiktliga"):

- Ögonrörelser
- Munrörelser
- Ansiktsrörelser eller -uttryck
- Huvudgester eller -rörelser
- Axlarörelser
- Armrörelser

- Handrörelser
- Skrivtics
- Dystoniska kroppsställningar
- Vridningar eller virvla runt
- Roteringar
- Ben- eller fot- eller tårörelser
- Blockeringar
- Ticrelaterade tvångsmässiga beteenden (vidröra, knacka, rengöra)
- Copropraxi (tar i avföring)
- Självskadande
- Ticparoxysmer (visa), varaktighet i sekunder
- Disinhiberat beteende (beskriv)
- Annat (beskriv):

Checklista för fonetiska tic-symtom (ange fonetiska tics som förekommit under den senaste veckan)

Enkla fonetiska symtom (snabba, ”meningslösa” ljud):

- Ljud, buller (ange: hostningar, harklingar, sniffningar, eller djur eller fågelläten)
- Annat (ange):

Komplexa fonetiska symtom (språk: ord, fraser, påståenden)

- Stavelser (ange)
- Ord (ange)
- Coprolali (ange)
- Ekolali
- Palilali (upprepningar av ord)
- Blockeringar
- Atypiskt tal (beskriv)
- Ohämmat tal (beskriv)*

* Inkluderas inte i skattningen av ticbeteende

Antal

- 0 **Obefintliga**
- 1 **Enstaka tic**
- 2 **Multipla avgränsade tics (2-5)**
- 3 **Multipla avgränsade tics (>5)**
- 4 **Multipla avgränsade tics plus minst ett iscensatt mönster** av multipla samtida eller sekvenserade tics där det är svårt att skilja ut avgränsade tics
- 5 **Multipla avgränsade tics plus flera (>2) iscensatta paroxysmer** av multipla samtida eller sekvenserade tics där det är svårt att skilja ut avgränsade tics

Frekvens

- 0 **Obefintliga** Inga bevis för specifika ticbeteenden
- 1 **Sällsynta** Specifika ticbeteenden har förekommit under föregående vecka. Dessa beteenden förekommer oregelbundet, ofta inte dagligen. Om episoder av tics förekommer så är de korta och ovanliga.
- 2 **Tillfälliga** Specifika ticbeteenden förekommer vanligtvis dagligen men längre tic-fria intervaller förekommer under dagen. Episoder av tics kan förekomma tillfälligtvis och varar inte längre än några få minuter varje gång.
- 3 **Vanliga** Specifika ticbeteenden förekommer vanligtvis dagligen. Ticfria intervaller under så lång tid som tre timmar är ovanligt. Episoder av tics förekommer regelbundet men kan vara begränsade till ett visst sammanhang.
- 4 **Nästan alltid** Specifika tics förekommer i stort sett varje timme under dagen och perioder av ihållande tics förekommer regelbundet. Episoder av tics är vanliga och är inte begränsade till ett visst sammanhang.
- 5 **Alltid** Specifika ticbeteenden förekommer i stort sett hela tiden. Ticfria intervaller är svåra att identifiera och varar inte längre än 5-10 minuter.

Intensitet

- 0 **Obefintliga**
- 1 **Minimal** Ticsen syns eller hörs inte (utan baseras uteslutande på patientens personliga upplevelse) eller tics som är mindre starka än jämförbara viljemässiga handlingar och typiskt så märks de inte pga av sin intensitet
- 2 **Lindrig** Tics är inte mer starka än jämförbara viljemässiga handlingar eller yttranden och är typiskt inte märkbara pga av deras intensitet.
- 3 **Måttlig** Tics är starkare än jämförbara viljemässiga handlingar men går inte utöver det normala området för att uttrycka jämförbara viljemässiga handlingar eller yttranden. De kan dra till sig uppmärksamhet pga deras starka uttryck.
- 4 **Markerad** Tics är starkare än jämförbara viljemässiga handlingar eller yttranden och har typiskt en ”överdriven” karaktär. Sådana tics leder vanligtvis till att individen uppmärksammas pga av deras starka och överdrivna karaktär.
- 5 **Svår** Tics är extremt starka och överdrivna till sin uttrycksform. Dessa tics leder till att individen uppmärksammas och kan resultera i fysisk skada (oavsiktlig, framkallad eller självförvållad) pga deras starka uttryck.

Komplexitet

- 0 **Obefintlig** Om förekommande så är alla tics klart ”enkla” (plötsliga, kortvariga, utan syfte) till sin karaktär.
- 1 **Gränsfall (borderline)** Vissa tics är inte klart ”enkla” till sin karaktär.
- 2 **Lindrig** Vissa tics är mer ”komplexa” (mer avsiktliga till sin förekomst) och imiterar kortvariga ”automatiska” beteenden, som att göra sig ren, stavelser eller kortvariga yttranden som t. ex. ”ah ha”, ”hej” som enkelt kan döljas.
- 3 **Måttlig** Vissa tics är mer ”komplexa” (mer aviktliga och varaktiga då de förekommer) och kan förekomma i iscensatta episoder som kan vara svåra att dölja men som skulle kunna bortförklaras eller ”förklaras” som normalt beteenden eller tal (plockningar, knackningar, säga “visst” eller “älskling”, kortvarig ekolali).
- 4 **Markerad** Vissa tics är ”komplexa” till sin karaktär och tenderar att förekomma i varaktiga iscensatta episoder som kan vara svåra att dölja och som inte enkelt kan bortförklaras som normalt beteenden eller tal eftersom deras varaktiga och/eller deras ovanliga, olämpliga, bizarra eller obscena karaktär (förvridna ansiktsuttryck, vidrör genitalia, ekolali, atypiskt tal, längre perioder av att säga ”vad menar du?”, upprepat säga ”phu” eller ”sch”).
- 5 **Svår** Vissa tics involverar längre episoder av iscensatt beteende eller ta som skulle vara omöjligt att dölja eller framgångsrikt bortförklara som normalt pga av deras varaktighet och/eller extremt ovanliga, olämpliga, bizarra eller obscena karaktär (längre förevisningar eller yttranden som ofta involverar copropraxi, självskadande beteende eller coprolali).

Störande

- 0 **Obefintlig**
- 1 **Minimal** Då tics förekommer så stör de inte flödet av beteenden eller tal.
- 2 **Lindrig** Då tics förekommer så stör de tillfälligtvis flödet av beteenden och tal.
- 3 **Måttlig** Då tics förekommer så stör de ofta flödet av beteenden eller tal.
- 4 **Markerad** Då tics förekommer så avbryter de ofta flödet av beteenden eller tal, och de stör ibland avsedda handlingar eller kommunikation.
- 5 **Svår** Då tics förekommer så stör de ofta avsedda handlingar eller kommunikation.

Hinder

- 0 **Obefintligt**
- 1 **Minimalt** Tics har samband med mindre svårigheter vad gäller självförtroende, familjeliv, social acceptans eller studie- eller yrkesfunktion (sällan förekommande störningar eller bekymmer angående tics gentemot framtiden, periodvis, smärre ökning i familjespänning pga av tics, vänner eller bekanta kan tillfälligtvis lägga märke till eller kommentera tics på ett sätt som upprör).

- 2 **Lindrigt** Tics har samband med mindre svårigheter vad gäller självförtroende, familjeliv, social acceptans eller studie- eller yrkesfunktion.
- 3 **Måttligt** Tics har samband med tydliga problem vad gäller självförtroende, familjeliv, social acceptans eller studie- eller yrkesfunktion (episoder av dysfori, periodisk obehag eller upprördhet i familjen, kamrater retas ofta eller tillfälligt socialt undvikande, periodiskt hinder i skol- eller yrkesprestation pga av tics).
- 4 **Markerat** Tics har samband med större svårigheter vad gäller självförtroende, familjeliv, social acceptans eller studie- eller yrkesfunktion.
- 5 **Svårt** Tics har samband med extrema svårigheter vad gäller självförtroende, familjeliv, social acceptans eller studie- eller yrkesfunktion (allvarlig depression med självmordsföreställningar, splittring av familjen (separation/skilmässa, vistelse på klinik eller behandlingshem), störande social tics - svårt kringskuret liv pga social stigmatisering eller social undvikande, utestängd från skola eller förlust av anställning).

Sammanfattande bedömning (poäng)

Datum:

..... Antal
 Frekvens
 Intensitet
 Komplexitet
 Störande
 Hinder
 TOTALT

Eventuell poäng från självskattning

..... Motoriska
 Vokala

Sammanfattande bedömning (poäng)

Datum:

..... Antal
 Frekvens
 Intensitet
 Komplexitet
 Störande
 Hinder
 TOTALT

Eventuell poäng från självskattning

..... Motoriska
 Vokala

Självrapport av tics

Namn

Datum

Formuläret ifyllt av (flera svar möjligt)

- Patient
- Moder
- Fader
- Annan (ange vem)

Instruktioner

Nedan följer en lista över "tic"-symtom. Tics utgörs vanligen av snabba, reflexlika rörelser eller återkommande ljud som är svåra att kontrollera. Skatta allvarligheten av vart och ett av ticsen utifrån både förekomst och styrka under den senaste veckan genom att ange en poäng (0-3; se nedan) på raden före varje typ av tics.

Poängsättning

- 0 = inga som helst symtom senaste veckan
- 1 = tics förekom sällan och var inte starka
- 2 = tics förekom ofta och var starka
- 3 = tics förekom mycket ofta och var mycket starka

Motoriska tic-symtom

- Ögonblinkningar
- Ögonrörelser
- Käk- eller munrörelser
- Ansiktstics
- Huvudryckningar
- Axelryckningar
- Armrörelser
- Finger- och handrörelser
- Bensparkar
- Spänna i magen
- Spänna armar eller ben

- Upprepat vidrörande
- Upprepade fingerknackningar
- Slå sig själv
- Plocka på föremål (kläder, mm)
- Ovanliga kroppställningar
- Hoppa eller snurra runt
- Obscena gester
- Sammansatta rörelser (beskriv)
- Annat (ange vad)

Vokala tics-symtom

- Grymtningar
- Harklingar
- Hostningar
- Fnysningar
- Visslingar
- Fågelläten (hoanden)
- Djurljud (skällande)
- Gnisslingar
- Andra ljud:
- Sväljningar
- Nynnande
- Andningstics
- Upprepade enstaka ord eller stavelser
- Talstopp
- Röstförändringar (volym eller tonhöjd)
- Obscena ord eller svordomar
- Upprepar egna ord/meningar
- Upprepar andras tal
- Sammansatta tics (beskriv)
- Annat (ange vad)